

DE "LAATSTE" STEENMARTER VAN GENEMUIDEN

(Martes foina)

A. TIMMERMAN.

Staatsbosbeheer — R.I.V.O.N.

Dit verhaal over een martersoort, die in ons land zo uiterst zeldzaam is geworden, heeft de bedoeling vast te leggen, waar deze soort in 1943 nog werd gevonden en op welke wijze aan haar voortbestaan ter plaatse een einde werd gemaakt.

Het gebeurde in de zomer van het jaar 1943. Aan de monding van het Zwarte Water stond een eenzaam stenen huis op de noordpunt van een hoge terp, omringd door vele holle olmen en lindebomen. Deze plaats heet in de volksmond „De Ketting”. De westzijde van de terp is beschermd door blauwe keien, zoals men die langs dijken vindt om de golfslag te breken bij hoge vloed. Zuidelijk van het voormalige stenen huis (waar nu een houten woning staat) bevonden zich toentertijd opgehoopte stenen en afvalhout. „De Ketting” ligt ongeveer 1 kilometer buiten het door zijn biezendindustrie bekende plaatsje Genemuiden, en is van daar uit via het veerhuis over een smal slaperdijkje te bereiken.

Het was aan visserslui, die 's morgens, in de vroege, op het Zwarte Water voorbij de Ketting roeiden of boomden, opgevallen, dat dicht onder de olmen en lindebomen op het grindpaadje van het slaperdijkje geregeld bunzingachtige dieren met elkaar speelden. Er werden echter jaarlijks op deze plaats Bunzings gesignaleerd en gevangen, zodat er geen buitengewone aandacht aan werd besteed, totdat één van deze dieren werd gevangen. Toen bleken het geen Bunzings maar Steenmarters te zijn, wat niemand geweten of zelfs maar vermoed had.

Blijkbaar hadden de dieren twee verblijfplaatsen. Behalve in de hoop stenen en afvalhout op de terp hadden ze nl. in het oude veerhuis bij Genemuiden een nog betere plaats gevonden om zich, althans bij tijd en wijle, verscholen te houden. In ieder geval beweren de toenmalige bewoners van het oude veerhuis, dat ze de Steenmarter reeds geruime tijd voordat hij gevangen werd hoorden rommelen op de zolder van het huis. Deze zolder werd al jaren niet meer gebruikt, omdat het huis dermate bouwvallig was en het zich begeven op de wrakke planken zodanig gevaarlijk, dat ongelukken niet uitgesloten moesten worden geacht. Derhalve was de toegang dichtgespijkerd. De aanwezigheid van het dier werd telkens opgemerkt door het lawaai, dat het veroorzaakte, wanneer het 's nachts vermoedelijk op muizen- of rattenjacht over de rommel op de zolder liep en sprong. Aanvankelijk werd er niet veel aandacht aan geschonken omdat men meende, dat het gestommel werd veroorzaakt door een kat.

Rondom het veerhuis stonden hoge holle iepen, evenals langs de gehele veerweg naar Genemuiden. Naast de woning stond een dikke hoge iep, waarvan de takken over het dak hingen en één ervan reikte bijna tot aan de pannen. Via deze tak konden dieren gemakkelijk op het dak klimmen en omgekeerd zich vanaf het dak in de boom in veiligheid stellen. Overal waren er gaten en kieren tussen de pannen, zodat het niet moeilijk was voor katachtige beesten zich toegang te verschaffen tot de zolder. Deze plaats bood dus wel een bij-

zonder mooie en voor Steenmarters geëigende woonplaats.

Het gestommel en lawaai op de zolder irriteerde op de duur vanzelfsprekend de bewoners. De veerbaas was al menig keer 's avonds opgebleven om met vrienden en hun bunzinghonden een onderzoek in te stellen. Maar als het gestommel werd gehoord en men de zolder openbrak, was er niets meer te zien. Eén hond echter, een witte fox, blafte steeds bij de dikke iep, die het dichtst bij de woning stond en waarvan de takken over het dak reikten. Daar niemand iets in de boom ontdekte, werd het alarm van de fox in de wind geslagen. Deze hond had echter bemerkt, waar de Steenmarter bij gevaar verdween, nl. in de holle iep.

De noodlotsdag brak voor de Steenmarter aan en niet eens door toedoen van de mens. Zwarte kraaien broedden jaarlijks in de hoge iepen, die langs de veerweg en rondom het oude veerhuis stonden. Zij werden oorzaak, dat de Steenmarter werd ontdekt en gedood. Om een of andere reden bevond de marter zich op een morgen in de ruigte van de slootwal in de onmiddellijke omgeving van het huis. Hoewel hij daar goed verborgen was, werd hij door een Zwarte kraai ontdekt en toen begon het drama. Op de schreeuw van de ontdekker stroomden andere kraaien al schreeuwend toe, zodat er zich in een oogwenk een hele troep kraaien boven het hoofd van de zich nog steeds schuil houdende Steenmarter bevonden. Op dit geschreeuw kwam de veerman af.

Tot op dat moment had de Steenmarter zich verborgen gehouden, loerend hoe hij zich uit dit moeilijke parket zou kunnen verlossen. Toen echter ook een mens zich er mee ging bemoeien en vanzelfsprekend diens hond, bleef hij niet langer zitten. Met een fikse sprong schoot hij de dichtst-

bijzijnde boom in en toen verder pijlsnel van top tot top.

Intussen waren er meer honden en mannen bijgekomen en het geschreeuw en gejuw was niet van de lucht. Met stokken en stenen gewapend bedreigden ze de marter, die hoog verborgen zat in de kruin van een iep. Van boven af deden de kraaien verwoede aanvallen op het beest en verraadden daardoor telkens de plaats waar het zich bevond. De mannen beneden begonnen met stokken tegen de boom te slaan en met stenen naar het dier te gooien.

Dit spektakel is er waarschijnlijk de oorzaak van geweest, dat het beangstigde dier zijn redding zocht in een gewaagde sprong, pardoos uit de kruin van een naar schatting toch minstens 18 meter hoge iep. De marter kwam op zijn poten terecht en trachtte zich onmiddellijk, pijlsnel rennend, uit de voeten te maken.

Beneden echter werd hij opgewacht door de met stokken en stenen gewapende mannen, bijgestaan door tot uiterste woede opgezweepte bunzinghonden. Nadat hij herhaaldelijk was verwond door de stenen en stokken, greep hij verwoed één der honden in de bek en bracht het dier enige bloedende beten toe. De belegeraars hadden intussen een kring rondom de Steenmarter gevormd en deze, uitgeput door de angstige jacht en verzwakt door de verwondingen, werd ten slotte beslissend gegrepen door de panterachtig gekleurde bunzinghond van de veerman, die daarmee wraak nam op de bloedende wonden in dit gevecht opgelopen. Hij greep de Steenmarter in de rug en brak de wervelkolom. De veerman werd later geverbaliseerd wegens het doen doden van een beschermd zoogdier. De Steenmarter werd opgezet door de preparateur Schoonewelle in Zwartsluis. Enige tijd prijkte het op-

gezette exemplaar op de toonbank in de gelagkamer van het veerhuis. Daarna verhuisde het naar de verzameling van de heer Schoonewelle.

Wanneer het gebouw voor het natuurhistorisch streekmuseum te Zwartsluis, waarin ook de verzameling van de heer Schoonewelle wordt opgenomen, gereed

zal zijn, zal men er de „laatste” Steenmarter van Genemuiden kunnen bezichtigen. Van de andere Steenmarters, die volgens de vissers gesignaleerd waren in de buurt van de woning op de hoge terp aan de monding van het Zwarte Water, werd na deze dag namelijk nimmermeer iets vernomen.

VRAGEN EN KORTE MEDEDELINGEN

Wouwaapjes. Op 4 augustus 1957 werden langs de Oude Waal bij Nijmegen tussen 11 en 13 uur Wouwaapjes gezien. Dit rietrijke gebied ligt 2 km stroomopwaarts van Nijmegen aan de linkeroever van de Waal. Minstens drie exemplaren trokken van de ene naar de andere plas. Ze vlogen met ingetrokken kop laag over de plassen en de hoger gelegen dijk heen. Met de kijker kon ook het voedsel zoeken van de dieren tussen het riet duidelijk waargenomen worden.

Eén van de drie vliegende Wouwaapjes kon duidelijk als een mannetje herkend worden. Hij had een gele snavel, zwarte vleugelpunten, bijna witte vleugeldekveren en zwart op kruin, rug en staart; de onderkant was licht gelig. Bij de twee andere vogels was dit zwart donkerbruin. Van een der donkerbruine dieren werd de bruinige keel gezien. Bij ons kwam de vraag op of we hier met wijfjes, met jonge vogels of met een wijfje en een jonge vogel te maken hadden.

H. M. DEKHUYZEN en
J. M. MAASLAND.

Jonge Fazanten zoeken gezelschap. In tegenstelling tot eenden zoeken de fazantehennen niet lang naar hun bij onraad overal verspreid weggevluchte kuikens, hetgeen onder de nog zeer jonge dieren grote sterfte tot gevolg heeft. Zijn ze wat groter en vliegvlug, dan zoeken de jongen elkaar door lokroepen toch wel weer op en vinden daarbij vaak aansluiting bij andere koppels Fazanten. Bij een hernieuwde rustverstoring valt de groep echter weer uiteen en nieuwe gezelschappen worden gevormd, die dan bestaan uit één of twee oude hennen met een aantal kuikens en jongen van zeer verschillende leeftijd. Afgelopen voorjaar zag ik echter een koppeltje jonge Patrijzen onder leiding van

twee oude vogels, waarbij zich ook een jonge Fazant had aangesloten. (Zulks ter voltooiing van zijn opleiding?).

HANS BLAAK.

Broedende Goudhaantjes in de provincie Groningen. In de sparren (*Picea omorica*) van de Coniferenafdeling in hortus „de Wolf” te Haren (Gr.) zijn deze zomer voor het eerst broedende Goudhaantjes waargenomen. Dit is voor het noorden des lands, voor zover mij bekend, wel een bijzonderheid. Twee broedsels zijn grootgebracht. Het is niet zeker, maar wel waarschijnlijk, dat het hier hetzelfde paartje Goudhanen betrof. Het broeden heeft (in het tweede nest) zeker 11 dagen, maar waarschijnlijk wel langer geduurd, het voeren in dat nest minstens 16 dagen, het voeren na het uitvliegen (eerste nest) nog ca. 10 dagen. Het tweede nest was al klaar toen in het eerste nog gevoerd werd; het leggen daarin moet al begonnen zijn vóórdat het eerste nest was uitgevlogen en het broeden vóórdat het voeren van de rondtrekkende eerste familie beëindigd was. Dit voeren geschiedde (dan ook), in ieder geval op het laatst, alleen door het mannetje. De soort overwintert geregeld op „de Wolf” in gezelschap van Zwarte mezen. Slechts eenmaal werd, enkele jaren geleden, 's winters ook een Vuurgoudhaantje gezien.

Dr. Che. H. ANDREAS.

Visdiefje. Naar aanleiding van andere meldingen over de achteruitgang van het Visdiefje, kan ik mededelen, dat ook bij Wageningen in 1957 een duidelijke vermindering van deze sternsoort te constateren valt. Dit is vooral opvallend in de Blauwe Kamer, waar de vorige jaren geregeld ongeveer 10 paar Visdiefjes broedden, terwijl er dit jaar geen enkel paartje heeft gebroed.

B. J. HOOGERS.